

Тринус Е.

Институт педагогического образования и образования взрослых НАПН Украины,
г. Киев, Украина

А. МУЗЫЧЕНКО О ГЛАВНЫХ ПРИНЦИПАХ ОБУЧЕНИЯ

В статье раскрываются взгляды А.Музыченко, выдающегося украинского педагога начала XX века, на сущность принципов обучения. Обосновываются инновационные принципы обучения: комплексного обучения, воспитывающего обучения и т.д.

Ключевые слова. Принцип обучения, принцип комплексного обучения, принцип воспитывающего обучения, принцип эстетизации, учитель.

Trinus O.

Институт педагогического образования и образования взрослых НАПН Украины, г. Киев

O. MUZYCHENKO ABOUT THE MAIN PRINCIPLES OF LEARNING

The article explores the views of O. Muzychenko, famous Ukrainian teacher early twentieth century, to the essence of the principles of learning. Grounded principles of modern education: are comprehensive training program, educating learning etc.

Keywords. The principle of education, the principle of comprehensive education, the principle of fostering education, the principle of aestheticization, a teacher.

УДК 378.1:65.0012.4

Р. ХОРУЖА, Д. КАЛІНОВСЬКИЙ

Донецький національний медичний університет імені М. Горького

УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВНЗ

Стаття присвячена поліпшенню якості освітнього процесу, серйозні проблеми якого проілюструвала вступна кампанія 2011 року. Згідно з неодноразовими виступами міністра освіти чимала частина ВНЗ залишилася без абітурієнтів, а значить, і без потенційних студентів. Неготовність до корінних перетворень лише посилить дуже непросту ситуацію, що склалася: подібні потрясіння з певною регулярністю стрясатимуть вітчизняні вищі навчальні заклади. Автори роботи спробували сформулювати найважливішу умову організації якісної підготовки стоматологів для здійснення професійної діяльності, охарактеризувавши систему управління процесами функціонування ВНЗ.

Ключові слова: система управління ВНЗ, освітній процес, вищий навчальний заклад.

Постановка проблеми. Сьогодні вітчизняній вищій школі поставлено завдання: підготувати висококваліфіковані кадри для роботи в установах охорони здоров'я. Таке конкретне формулювання пов'язане з положенням, що склалося в двох сферах - освіті і охороні здоров'я.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ринок робочої сили щорічно поповнюється масою некомпетентних фахівців, що отримали дипломи про вищу освіту. І, якщо можна примиритися з існуванням малограмотного бухгалтера або нотаріуса (просимо вибачення з приводу допущеної нетактовності, професії вказані навмання), то малоосвічений лікар або неписьменний педагог - не просто біда, а в повному розумінні катастрофа (!!!) для суспільства в цілому і конкретного пацієнта зокрема. Віддаючи перевагу, слід зазначити що упродовж багатьох років робилися спроби докорінно змінити цю сумну ситуацію. Проте про наявні позитивні зміни доводиться лише мріяти. «Сумна» об'єктивна реальність привела до необхідності перегляду педагогічної парадигми в роботі вітчизняних ВНЗ [1]. Ображені інерцією позитивних перетворень,

© Р. Хоружа, Д. Каліновський, 2012

автори статті спробували проаналізувати можливий напрям чергового прийдешнього перереформатування однієї із згаданих сфер діяльності.

Все голосніше звучать заклики підвищити якість підготовки випускників. Сучасні моделі управління якістю підготовки професійних медичних працівників в основному орієнтовані на західні підходи (Болонський процес).

У зв'язку з вищезазначеним, головною метою медичної освіти взагалі і стоматологічної зокрема, є, по-перше, розвиток очевидно наявних здібностей у практичних лікарів приймати адекватні клінічній ситуації самостійні рішення. По-друге, педагогіка вищої школи націлена на «вироблення» у тих, що навчаються, придбаного рефлексу - постійно випробовуваної «спраги» до самовдосконалення, оновлення наявних знань, придбання нових умінь і навичок. Причому ця якість не повинна згасати упродовж усієї професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Досягнення сформульованої цілі можливо за умови впровадження певної, чітко побудованої системи управління процесом функціонування учбовим закладом тощо [2].

Для реалізації поставленої мети мають бути впорядковані деякі моменти, які зручніше оцінити, створивши необ'ємний граф діяльності ВНЗ.

Присвяtimo розшифровці кожного із згаданих вище пунктів декілька слів. Не підлягає сумніву, що штабом планування, контролю і аналізу діяльності такої великої організації, як ВНЗ, є ректорат [2]. Безумовним є і той факт, що не усі процеси діяльності ВНЗ рівнозначні по важливості. Групуючи їх по затребуваності, виділимо основні і допоміжні процеси.

Рис.

Розглянемо найважливіший пункт - процес управління освітою. Не вимагає пояснення, що головне завдання будь-якого вищого навчального закладу - професійна підготовка тих, що навчаються. Усі інші функції є доповненням, забезпечують "посилення" або виступають в ролі додатка. У світлі тих, по суті, революційних змін, що відбуваються зараз і що торкнулися організації процесу навчання в українських ВНЗ, впроваджені і продовжують впроваджуватися освітні програми модульного навчання з рейтинговою системою оцінки рівня успішності підготовки студентів, інтернів (а далі, мабуть, і курсантів, і слухачів). Задіяні не лише запозичені інноваційні і інформаційно-комунікаційні освітні технології [5,6], але створюються і впроваджуються вітчизняні аналоги, авторські методики [3]. Проте, на наш погляд, не спостерігається активність відносно використання методів проблемного і проектного навчання, дослідницьких методів (об'єктивно оцінюваних), тренінгових форм тощо. Упродовж декількох років активно удосконалюється організація самостійної роботи студентів (інтернів, курсантів) [4]. Деякі з перерахованих інновацій були затребувані відразу і в повному обсязі (модульне навчання). До частини педагогічних нововведень фахівці продовжують приглядатися і до цього дня (метод індивідуального навчання, навчання малокомплектних груп для "засвоєння" практичних навичок на робочому місці). До речі, на наш погляд, останні два із згаданих вище методів мають гарні перспективи розвитку в майбутньому. Хоча вже зараз їх можна впроваджувати на факультеті післядипломної освіти, переважаючи або вбудовуючи в проблемну модель навчання, засновану на проведенні активних дискусій, ділових і ролевих ігор, різних тренінгів тощо. Саме з впровадженням цих видів робіт методисти-новатори, що реально займаються просуванням нового в сферу освіти, зв'язують можливість розвитку творчого потенціалу і самостійності у студентів, інтернів, курсантів.

Повним ходом йде розробка концепції, що стосується реальної інтеграції освітнього процесу і наукових досліджень. Здійснюються спроби (і нерідко успішні) створити нові зв'язки, зміцнити існуючі творчі стосунки з іншими навчальними закладами, включаючи міжнародне освітнє партнерство, науково-дослідні інститути (у тому числі в країнах ближнього і далекого зарубіжжя), лікувальні установи тощо.

Науково-дослідна діяльність поступово повертається до "колишньої форми", оскільки отримує постійне матеріальне підживлення (не кажучи вже про моральну підтримку). Безумовно, порівнювати фінансові вливання у функціонування зарубіжних лабораторій і вітчизняних не доводиться. Проте істотні зміни і в цій сфері вже сталися. Якесь частини науковців, що брала активну участь в конкурсах, конференціях, симпозіумах, отримала зарубіжні гранти. Деякі спиралися і продовжують розраховувати на допомогу українських інвесторів і спонсорів. Сподіватимемося, що цей напрям має певні перспективи для успішного розвитку.

Для українських медичних ВНЗ спочатку була характерна різнонаправленість або різновекторність розвитку. Одним з напрямів є лікувальна діяльність співробітників, що працюють на клінічних кафедрах. Не вимагає трактування і наступна теза - співробітники ВНЗ зобов'язані бути висококваліфікованими фахівцями, що здійснюють консультативний прийом і високотехнологічні втручання.

Відносно додаткових освітніх послуг також є певні напрацювання. Ми припускаємо присвятити цьому окрему публікацію. Для нашої спеціальності (стоматології) дуже актуальним є опанування нових методик та технологій лікування і прогнозування течії стоматологічних захворювань, методик оцінювання успішності терапії, що проводиться, ознайомлення з інноваціями тощо.

Значно ширше висловимося з приводу впровадження інновацій, наприклад, в освітній процес. Сьогодні саме цей напрям отримав потужний розвиток в багатьох університетах, академіях та інститутах. Разом з традиційно існуючими інформаційними ресурсами (запозиченими у колег або розробленими самостійно) : електронними підручниками і посібниками, тренінговими комп'ютерними програмами для навчання і контролю, учбовими відеофільмами, створюються авторські мультимедійні презента-

ції, призначені, наприклад, для курсів дистанційного навчання. Але подальший розвиток інформаційної і комунікаційної інфраструктури припускає не лише оновлення комп'ютерною і оргтехніки, але і забезпечення широкого доступу викладачів і студентів до електронних ресурсів університету, їх вільний доступ до мережі Інтернету тощо.

Висновки і напрями подальших досліджень.

Таким чином, формулювання мети визначає необхідність корінної перебудови освітнього процесу, яку логічно починати з впорядкування системи управління ВНЗ.

Для забезпечення функціонування ВНЗ на сучасному рівні необхідно:

1) Розробити довгострокові програми розвитку ВНЗ, враховуючи місцеві, регіональні і державні можливості і потреби; обґрунтувавши співвідношення і послідовність викладання тих або інших дисциплін, скасувавши застарілі або вводячи нові; скоротивши або поширивши тривалість практичних занять та лекцій.

2) Упровадити в освітній процес новітні досягнення науки, запозичувати досвід освітньої діяльності вищих учбових закладів інших країн.

3) Організувати Методичну Координаційну Раду (разом з існуючою Науковою Координаційною Радою).

4) Створити Незалежну Експертну Раду, що оцінює як якість впроваджуваних інновацій, так і рівень досягнень студентів різних курсів, випускників, фахівців тощо. Причому, експерти цього органу не можуть бути учасниками даних проектів. Авторство або співавторство автоматично унеможливує членства експерта. Враховуючи нашу ментальність, спершу аналітиками можуть стати викладачі-пенсіонери (хоча і ця пропозиція має ряд негативних моментів).

5) Розробити систему стимулювання співробітників, що беруть участь в розробці та впровадженні передових освітніх технологій.

Список використаних джерел

1. Беспалько В.П. *Слагаемые педагогической технологии* / В.П. Беспалько – Москва: Просвещение, 1989.- 192 с.
2. Васильев В.Н. *Модели управления вузом на основе информационных технологий* / В.Н. Васильев – Петрозаводск: Изд-во ПетрГУ, 2000.- 164 с.
3. *Щодо питання про можливість виконання випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи за фахом «стоматологія»* / Р.Ю. Хоружа, О.П. Педорець, А.Г. Піляєв, Т.І. Ісакова, Л.Л. Татаренко // *Питання експериментальної та клінічної медицини. Зб. статей.* - Донецьк, 2009.-Вип.13.-Т.1.-С.198-201.
4. *Організаційні форми самостійної роботи студентів стоматологічного та міжнародного факультетів. Можливості впровадження дистанційного навчання* / Р.Ю. Хоружа, О.П. Педорець, Д.К. Калиновський [та інші] // *Український журнал телемедицини та медичної телематики.*-2010.-Т.7.-№2.-С.164-168.
5. *Можливості використання дистанційного навчання у вищій школі* / Р.Ю. Хоружа, Д.К. Калиновський, С.В. Тарануха // *Український журнал телемедицини та медичної телематики.*-2011.-Т.9.-№1.- С.94-99.
6. *Использование инновационных технологий в высшей медицинской школе* / Р.Е. Хоружая, Л.Л. Татаренко, Д.К. Калиновский, С.В. Тарануха // *Прометей: зб. наукових праць.*- Донецьк.- 2011.- №1(34).- С.88-92.

Стаття надійшла до редакції 06. 02. 2012.

Хоружая Р, Калиновский Д.

Донецкий национальный медицинский университет имени М. Горького, Украина

УПРАВЛЕНИЕ ПРОЦЕССАМИ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ВУЗА

Статья посвящена улучшению качества образовательного процесса, серьезные проблемы которого проиллюстрировала вступительная кампания 2011 года. Согласно неоднократным выступлениям министра образования немалая часть вузов осталась без абитуриентов, а значит, и без потенциальных студентов. Неготовность к коренным преобразованиям лишь усугубит сложившуюся весьма непростую ситуацию: подобные потрясения с определенной регулярностью будут сотрясать отечественные высшие учебные заведения. Авторы работы попытались сформулировать важнейшее условие организации качественной подготовки сто-

матологов для осуществления профессиональной деятельности, охарактеризовав систему управления процессами функционирования ВУЗа.

Ключевые слова: система управления вузом, образовательный процесс, высшее учебное заведение.

Khorug R., Kalinovsky D.

National Medical University named after M. Gorky, Donetsk, Ukraine

CONTROL OF UNIVERSITY FUNCTIONING PROCESSES

The article is devoted to the improvement of quality of educational process, the serious problems of which were illustrated by the 2011 introductory campaign. According to the repeated appearances of Minister for Education considerable part of Universities remained without university entrants. The unready to the scolded transformations only will aggravate the folded very not simple situation: similar shocks with definite regularity will shake home higher educational establishments. The authors of work made an effort formulate the major condition of organization of high-quality preparation of dentists for realization of professional activity, describing the system of process control of functioning of Universities.

Keywords: system of management by University, educational process, University.

УДК 37.013.42 : 37.018.32

Л. ЦИБУЛЬКО

Слов'янський державний педагогічний університет

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ГУМАНІЗАЦІЇ ВІДНОСИН МІЖ ПЕДАГОГАМИ ШКОЛИ-ІНТЕРНАТУ ТА ВИХОВАНЦЯМИ-СИРОТАМИ

У статті обґрунтовуються педагогічні умови гуманізації відносин між педагогами та вихованцями-сиротами в умовах школи-інтернату. Автором наводяться власні експериментальні дані щодо бачення вихованцями і педагогами шкіл-інтернатів шляхів оптимізації взаємних стосунків.

Ключові слова: педагоги, вихованці-сироти, відносини, гуманізація, педагогічні умови

Постановка проблеми у загальному вигляді. Важливим компонентом гуманізації сучасної вітчизняної освіти є гуманізація відносин учасників навчально-виховного процесу, запровадження педагогіки співробітництва на засадах ідей гуманізму. В значній мірі це стосується такої категорії дітей як вихованці-сироти, які утримуються в закладах інтернатного типу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробці організаційно-педагогічних принципів діяльності окремих типів інтернатних установ та вивченню механізмів поліпшення соціального розвитку дітей-сиріт присвятили свої праці Ю. Азаров, В. Вугрич, В. Галузинський, Ю. Грицай, І. Зверева, Л. Канішевська, Б. Кобзар. Специфічні особливості змісту й організації позаурочної виховної діяльності в школах-інтернатах для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківської опіки, висвітлені в дослідженнях Г. Покиданова, Є. Пустовойтова, В.Семенюка, В. Слюсаренка, В. Яковенка. Проте, як доводить практика, проблема гуманних стосунків між педагогами і вихованцями шкіл-інтернатів залишається актуальною на сьогоднішній день.

Формулювання цілей статті. Саме тому метою зазначеної статті є теоретичне обґрунтування педагогічних умов гуманізації відносин між педагогами та вихованцями-сиротами в умовах школи-інтернату.

Виклад основного матеріалу дослідження. Гуманізм стверджує ставлення до людини і її життя як найвищої цінності. Це передбачає таке ставлення до неї, яке спри-